

Projektas Knygos *“Mykolo Brenšteino archeologinių senienų inventorius studija: senieji šaltiniai ir naujos perspektyvos”* parengimas

Lietuvos istorijos institutas kartu su Valstybiniu Archeologijos muziejumi Varšuvoje nuo 2011 metų dalyvauja bendrame projekte, kuris skirtas Mykolo Eustachijaus Brenšteino (Michał Eustachy Brensztejn, 1874-1938) rankraščio lenkų kalba “Kauno gubernijos archeologinis inventorių” (“Inwentarz archeologiczny gubernii kowieńskiej”) publikavimui. M. Brenšteinas „Inventorių...” parašė 1907 m., gyvendamas Telšiuose. Nuo 1910 m. M. Brenšteinas persikėlė į Vilnių ir čia 1938 m. mirė. Palaidotas Bernardinų kapinėse. 1926 m. „Inventorių...” iš M. Brenšteino nupirko Lenkijos Valstybinio priešistorinių senienų konservatorių kolektyvo vadovybė. Tuo metu būta įvairių sumanymų veikalą publikuoti, tačiau tai liko neįgyvendinta. Šiuo metu rankraštis saugomas Valstybiniame Archeologijos muziejuje Varšuvoje. Projektu siekiama parengti šaltinį spaudai, įvertinant M. Brenšteino sukauptus archeologinius duomenis ir jo archeologinę-muziejinę veiklą šiandienos perspektyvoje. Leidinyje taip pat bus publikuoti straipsniai apie M. Brenšteino asmenybę ir įvairialypę kultūrinę veiklą bei rankraščio patekimo Varšuvon istoriją.

M. Brenšteino “Inventoriaus...” parengimą bei publikavimą kaip tarptautinio tyrimų projekto “Ostbalticum” III dalį 2009 m. iniciavo Lenkijos Respublikos Kultūros ir tautinio paveldo ministerija (Ministerstwo Kultury i Dziedzictwa Narodowego). Tai užfiksuota oficialiame protokole (žr. protokolo 17 punktą: http://www.kpd.lt/failai/u7/VII_Lenku_protokolas.pdf). M. Brenšteino „Inventoriui...” bus skiriamas leidinio “Aestiorum hereditas” III tomas, kuriame tekstai bus skelbiami

lenkų, lietuvių ir vokiečių kalbomis. Knygos leidybos išlaidas, išskyrus tekstų vertimus iš lenkų į lietuvių bei lietuviškos teksto dalies redagavimą, prisiima Lenkijos Respublikos Kultūros ir tautinio paveldo ministerija.

Iš tiesų darbai, skirti M. Brenšteino Kauno gubernijos archeologiniam inventoriui prasidėjau jau 2010 metais: 2010 m. balandžio 11-17 d. Vilniuje viešėjo lenkiškosios projekto dalies vadovės dr. A. Bitner-Wróblewska ir M. Krajewska. Lietuvos istorijos institute įvyko projekto vadovių susitikimas su LII direkcija, kurio metu aptartos bendradarbiavimo galimybės ir metmenys. R. Banytė-Rowell kartu su A. Bitner-Wróblewska ir M. Krajewska peržiūrėjo Lietuvos Valstybės istorijos archyve saugomą M. Brenšteino fondą ir įvertino jo turinį būsimos publikacijos poreikių atžvilgiu. Buvo sutarta, kad būsimą leidinį turiningai papildys Lietuvoje saugomi archyviniai duomenys, susiję su M. Brenšteino archeologine-muziejine veikla. Nuo to laiko Lietuvos istorijos institute suformuota trijų mokslininkų archeologų grupė (dr. Rasa Banytė-Rowell, dr. Andra Simniškytė-Strimaitienė, dr. Laurynas Kurila), kuri pradėjo dirbti su „Inventoriumi...“. Prie archeologų prisijungė polonistė, Vilniaus universiteto doc. dr. Irena Fedorovič, kuri ėmėsi rinkti medžiagą straipsniui apie M. Brenšteino asmenybę ir kultūrinę-mokslinę veiklą.

Didžiausią paramą dirbant šiame projekte Lietuvos istorijos institutui ir lietuviškajai projekto dalyvių pusei 2011 metais suteikė Kultūros rėmimo fondas, veikiantis prie Lietuvos Kultūros ministerijos. Dėka šio fondo suteiktų lėšų (20 000 Lt) buvo padarytos archyvinių dokumentų kopijos Lietuvos valstybės istorijos archyve ir Vilniaus universiteto Rankraščių skyriuje, aplankyti muziejai Telšiuose, Šiauliuose ir Kaune, kuriuose išliko M. Brenšteino „Inventoriuje...“ minėtų XX a. pradžios asmeninių archeologinių rinkinių dalis. Buvusiose Kauno gubernijos apskrityse aplankyta dalis M. Brenšteino aprašytų archeologijos paminklų, vykdyta jų fotofiksacija, kuri bus panaudota iliustruojant būsimą leidinį. Kultūros rėmimo fondas finansavo keliones išlaidas, R. Banytei-Rowell, A. Strimaitienei ir L. Kurilai vykstant į Brenšteino projektui skirtą konferenciją-seminarą, kuri organizavo Valstybinis Archeologijos muziejus Varšuvoje 2011 m. rugsėjo 26-27 d. Rybno dvare, Lenkijoje. LII mokslininkų archeologų grupė 2011 m. eigoje parengė M. Brenšteino rankraščio komentarus, identifikavo senus lenkiškus vietovardžius pagal dabartinę administracinę priklausomybę, o taip pat parašė straipsnį būsimai knygai „Mykolo Brenšteino Kauno gubernijos archeologinių senienų inventoriaus mokslinė išliekamoji vertė“. I. Fedorovič pateikė straipsnį, skirtą M. Brenšteinui kaip kultūrininkui („Mykolas Brenšteinas – „nusipelnęs krašto praeities tyrinėtojas“). Šie darbai taip pat buvo finansuoti Kultūros rėmimo fondo lėšomis.

Studija, skirta M. Brenšteino archeologinių senienų buvusioje Kauno gubernijoje inventoriui, bus išleista 2013 metais Lenkijoje. Priešakyje tekstų redagavimo ir vertimų darbai. Lietuvos istorijos institutas ir Valstybinis Archeologijos muziejus Varšuvoje, sudarę partnerystės sutartį 2010 m. sausio 10 d., tiki, kad tiek Lietuvos, tiek Lenkijos mokslo ir kultūros institucijos rems šį lietuvių-lenkų kultūrų sankirtą simbolizuojantį projektą.

